

Ár 2012, föstudaginn 20. janúar, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Áslaug Árnadóttir, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Guðlaug Brynja Ólafsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 67/2011**:

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 28. september 2011, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 27. september 2011. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 28. september 2011, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 27. október 2011. Var bréfið sent lögmanni sóknaraðila með bréfi nefndarinnar, dagsettu 31. október 2011, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust frá lögmanni sóknaraðila með bréfi dagsettu 10. nóvember 2011.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 6. og 20. janúar 2012.

II.

Málsatvik.

Þann 20. júní 2008 var samningur nr. X, um einkaleigu með kauprétti, gerður á milli sóknaraðila sem leigutaka, varnaraðila sem leigusala og A sem seljanda og þjónustuaðila. Samningurinn var um leigu á bifreiðinni HONDA CR-V nr. R til leigutaka. Í 2. gr. samningsins kom fram að leigutími skyldi vera frá 20. júní 2008 til 5. júlí 2011 og að leigutaki ætti að skila bifreiðinni til söluaðila eigi síðar en þann dag. Við undirritun greiddi sóknaraðili kr. 317.342, sbr. 3. gr. samningsins. Mánaðarleg leiga skv. 4. gr. var kr. 76.693. Leiga tók mið af myntkörfunni F3 sem var samsett af EUR 40%, USD 30%, CHF 10% og JPY 20%. Í 5. gr. var fjallað um leigugrunn samningsins. Þar var tekið fram að kaupverð bifreiðarinnar væri kr. 3.980.000, þjónustusamningur væri kr. 110.000, stofngjald kr. 0 og greiðsla við undirritun kr. - 317.342. Heildarupphæð samningsins var því kr. 3.772.658. Í 6. gr. samningsins kom fram að innlausnarverð söluaðila við lok samnings væri kr. 2.196.850 en lokagreiðsla samkvæmt samningnum var kr. 1.879.508. Í 8. gr. samningsins kom fram að leigutaki hefði möguleika á að kaupa bifreiðina við lok samnings á kr. 2.196.850, auk 15% kaupréttarálags frá seljanda. Kaupverðið tók breytingum á gengi þeirra gjaldmiðla sem samningurinn tengdist skv. 6. gr. þessi möguleiki var þó ekki fyrir hendi ef um

vanefndir af hálfu leigutaka væri að ræða eða ef samningi væri sagt upp áður en samningstíma lyki. Í 9. gr. samningsins kom fram að samningurinn væri tímabundinn og ekki væri hægt að segja honum upp innan samningstímans nema gegn greiðslu á umtalsverðum kostnaði. Kostnaðurinn færi eftir því hvenær á tímabilinu samningnum væri sagt upp. Því fyrr sem samningi væri sagt upp því hærri yrði kostnaðurinn og gæti hann numið allt að allri ógjaldfallinni leigu út samningstíma. Ástæðan var að bifreiðin félli meira í verði í upphafi en sú lækkun sem yrði á höfuðstól samnings.

Um upphaf og lok leigutíma var fjallað í 10. gr. samningsins en þar kom fram að varnaraðili hefði að ósk leigutaka keypt bifreiðina. Leiga var eftirágreidd, sbr. 11. gr. samningsins. Innfalið í leigugjaldi skv. 7. gr. var akstur allt að 20.000 km. á ári. Akstur umfram það kostaði kr. 8,00 á hvern auka kílómetra. Í 13. gr. kom fram að varnaraðili væri eigandi bifreiðarinnar. Við greiðslu síðustu leigugreiðslu og/eða eftirstöðva samnings á hverjum tíma og ef samningurinn væri að öðru leyti í skilum gæfi varnaraðili út innheimtuseðil fyrir lokagreiðslu samnings sem tilgreind var í 6. gr. á hendur leigutaka sem bæri ábyrgð á greiðslu hennar til varnaraðila. Samkvæmt kaupsamningi sem var hluti samningsins framseldi leigutaki innheimtuseðil til seljanda og fengi seljandi afsal fyrir bifreiðinni þegar sá seðill er greiddur. Í 26. gr. kom fram að varnaraðila væri heimilt að rifta samningi þessum án fyrirvara vanefndi eða bryti leigutaki einhverja grein samningsins eða seljandi gæti ekki lengur innt af hendi skyldur sínar skv. honum. Þá kom m.a. fram í 28. gr. um uppgjör milli varnaraðila og leigutaka vegna loka samningsins skv. 26. gr. að leigutaki skyldi greiða allar ógjaldfallnar leigugreiðslur skv. 4. gr.

Með umræddum samningi fylgdi greiðsluáætlun en þar var sóknaraðili tilgreindur kaupandi og A seljandi. Þar voru tilgreindar dagsetningar hinna 36 greiðslna, höfuðstóll, afborgun, vextir og greiðsla með greiðslugjaldi.

Þann 20. júní 2008 var einnig undirritað skjalið „Kaupsamningur með einkaleigusamningi“. Í því kom fram að seljandi skuldbindi sig til að kaupa bifreiðina að loknum einkaleigusamningi F og leigutaka um sömu bifreið. Tekið var fram að bifreiðinni skyldi skilað í lok samningstímans til seljanda í eðlilegu ástandi miðað við akstur og aldur bifreiða sömu gerðar. Þá kom fram að fyrir lok samningstímans gæfi varnaraðili út innheimtuseðil fyrir lokagreiðslu samnings á hendur sóknaraðila sem framseldi hann hér með seljanda með undirritun sinni á kaupsamning þennan. Innheimtuseðillinn var gefinn út í íslenskum krónum og var miðað við gengi á útgáfudegi, sem gat verið allt að 31 degi fyrir lok samnings. Ef lokagreiðsla væri jöfn innlausnarverði bílaumboðsins eignaðist seljandi bifreiðina með greiðslu innheimtunnar sem yrði þá umskráð á seljanda eða þess sem hann vísaði til. Ef lokagreiðslan væri lægri en innlausnarverð seljanda skyldi seljandi greiða leigutaka út þann mismun við skil bifreiðar og eignaðist þá seljandi bifreiðina að fullu. Seljandi gat þó notað þann mismun til að greiða fyrir skemmdir og allt óeðlilegt slit á bifreiðinni. Í báðum tilfellum myndi seljandi strax afskrá leigutaka sem umráðamann. Þá kom fram að leigutaki hefði möguleika á að kaupa bifreiðina fyrir lok samningsins.

Þann 15. júlí 2011 endurgreiddi varnaraðili sóknaraðila tryggingarféð að fjárhæð kr. 317.324 verðbætt í samræmi við gengistryggingarákvæði samningsins.

Þann 15. ágúst 2011 sendi lögmaður sóknaraðila varnaraðila bréf þar sem hann fór þess á leit við varnaraðila að sóknaraðila yrðu endurgreiddar kr. 982.883 þar sem hið mánaðarlega gjald sem sóknaraðili átti að greiða hafði á gildistíma samningsins hækkað gríðarlega. Taldi lögmaður sóknaraðila að það mætti rekja til gengistryggingar sem Hæstiréttur hafði dæmt óheimila. Varnaraðili hafnaði beiðni lögmanns sóknaraðila með bréfi dagsettu 8. september 2011.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 27. september 2011.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að varnaraðili greiði kr. 982.883 auk vaxta skv. 1. mgr. 6. gr. vaxtalaga þar sem að varnaraðila var óheimilt að tengja höfuðstól eins og gert var.

Sóknaraðili vísar til þess að það mánaðarlega gjald sem hún hafi þurft að greiða hafi á gildistíma samningsins hækkað gríðarlega og flestar greiðslur verið um tvöfalt hærri en gert hafi verið ráð fyrir eins og rakið er í útreikningum sem fylgja með. Samkvæmt þeim hafi sóknaraðili ofgreitt á tímabilinu kr. 1.199.052 miðað við upphaflega greiðsluáætlun. Sú fjárhæð sé fundin út með því að draga kaupverð bifreiðarinnar frá endurkaupverði hennar og fá þannig út höfuðstól þess láns sem sóknaraðila var veitt á sínum tíma eða kr. 2.760.948. Miða beri við að umrædd fjárhæð hafi verið veitt að láni, til 36 mánaða með ólögmætu gengisviðmiði sem beri að endurreikna.

Sóknaraðili telur að um lánsamning með ólögmætu gengisviðmiði hafi verið að ræða. Sóknaraðili vísar til þess að mörkin milli lánsamninga og leigusamninga geti verið óljós. Meðal þess sem skipti máli við að skera úr um hvers konar samning sé að ræða er hvor beri áhættuna af því að andlag samningsins farist af tilviljun, hvor sé ábyrgur fyrir viðhaldi og stærri viðgerðum og hvor sjái um að greiða opinber gjöld og skatta. Sá sem beri ábyrgð á þessum þáttum teljist hinn raunverulegi eigandi og þannig hafi verið talið að um dulbúinn lánasamning með veði sé að ræða ef slíkt samningssamband er sett upp sem leiga. Ennfremur hafi verið bent á að ef lánveitandi gæti allt eins tekið veð í andlagi samningsins sé um dulbúinn lánsamning að ræða. Sóknaraðili telur að öll þessi atriði eigi við um umræddan samning. Þá verði einnig að hafa í huga að sóknaraðili hafi stöðu neytanda í þessum viðskiptum.

Vísar sóknaraðili til þess að orðanotkun í samningnum hafi verið einhliða ákveðin af varnaraðila við samningsgerð. Ljóst sé að samningurinn beri skýr einkenni þess að vera lán, enda hefði varnaraðila verið í lófa lagið að haga samningnum með þeim hætti að um raunverulegar leigugreiðslur væri að ræða. Hefði þá verið rétt að láta sóknaraðila ekki taka ábyrgð á öllu tjóni bifreiðarinnar, öllum sköttum og gjöldum auk trygginga. Að sama skapi hefði verið óþarft að hafa ákvæði um gjaldfellingu samningsins við vanskil enda eigi það ekki við um leigusamninga.

Þá vísar sóknaraðili til dóma Hæstaréttar í málum nr. 92/2010, 153/2010 og 282/2010.

Varðandi endurreikninginn vísar sóknaraðili til þess að í dómi Hæstaréttar í máli nr. 471/2010 sé kveðið á um hvernig fara skuli með endurútreikning slíkra lána og niðurstaðan sé sú að miða skuli við að um hafi verið að ræða íslenskt óverðtryggt lán allt frá upphafi og því skuli lánsfjárhæðin taka vexti skv. óverðtryggðum vöxtum Seðlabanka Íslands á hverjum tíma. Út frá þessum forsendum hafi lán sóknaraðila verið endurreiknað. Þó tekur sóknaraðili fram að sé tölulegur ágreiningur um útreikning kröfu sóknaraðila af hálfu varnaraðila sé sóknaraðili reiðubúinn að skoða athugasemdir hvað það varðar.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess aðallega að öllum kröfum sóknaraðila verði vísað frá með vísan til 7. gr. samþykktu fyrir úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki. Til vara krefst varnaraðili þess að öllum kröfum sóknaraðila verði hafnað og til þrautavara að kröfur kæranda verði stórlega lækkaðar og að þær verði eingöngu teknar til greina að óverulegu leyti.

Varnaraðili bendir í upphafi á að viðhald og viðgerðir hafi ekki að öllu leyti verið á ábyrgð sóknaraðila, enda komi fram í 7. gr. samnings aðila og A að A hafi verið skuldbundið til að annast smurningu og þjónustu, þ.m.t. viðhald á leigutímanum í samræmi við skilmála ábyrgðar- og þjónustubókar.

Til stuðnings aðalkröfu sinni vísar varnaraðili til þess að mál þetta sé „óhæft til afgreiðslu hjá nefndinni“ í skilningi 7. gr. samþykktu fyrir úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki. Varnaraðili byggir á því að ekki verði úr máli þessu leyst án þess að grein verði gerð fyrir lögskiptum sóknaraðila, varnaraðila og A enda ljóst að það séu ekki einungis sóknaraðili og varnaraðili sem eigi réttindi og beri skyldur skv. samningnum heldur einnig A.

Til stuðnings varakröfu sinni vísar varnaraðili til þess að fyrst verði að skilgreina hugtakið „einkaleiga með kauprétti“. Einkaleiga feli í sér leigustarfsemi á lausafé eða fasteignum þar sem leigusali selji leigutaka hið leiga gegn umsömdu leigugjaldi í tiltekinn lágmarksleigutíma samkvæmt sérstökum skilmálum um eignar- eða afnotarétt að lágmarksleigutíma liðnum. Þá bendir varnaraðili á 3. tl. 1. mgr. 3. gr. laga nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki.

Varnaraðili telur að lög nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu eigi ekki við þar sem um sé að ræða leigusamning. Leigusamningur sé gagnkvæmur samningur og annars eðlis en hefðbundið peningalán. Varnaraðili byggir á því að til þess að samningsskuldbinding geti fallið undir 1. mgr. 13. gr. vaxtalaga þurfi að vera um hefðbundin peningalánaviðskipi að ræða. Einkaleigusamningur með kauprétti feli í sér leigu á tækjum en ekki afhendingu á peningum og geti því ekki fallið undir ákvæði VI. kafla laganna. Varnaraðili byggir á því að heimilt hafi verið að gengistryggja samninginn vegna þess að um sé að ræða leigusamning.

Varnaraðili bendir á að umræddur samningur horfi öðruvísi við en í dómum Hæstaréttar í málum nr. 153/2010 og 92/2010. Eignarrétturinn færir ekki yfir til leigutakans við lok leigutímans heldur sé bifreiðaumboðið skuldbundið til að kaupa bifreiðina af varnaraðila við lok leigutímans. Hvort bifreiðaumboðið selji síðan bifreiðina til leigutaka eftir að það hefur leyst til sín bifreiðina sé varnaraðila óviðkomandi.

Varnaraðili vísar til þess að við mat á lögmæti verðtryggingar verði að gera greinarmun á hreinum fjárskuldbindingum eða peningalánaviðskiptum annars vegar og gagnkvæmum samningum hins vegar en varðandi síðarnefnda atriðið eigi báðir samningsaðilar að inna af hendi framlög á tilteknu tímamarki eftir samningsgerð. Lagaákvæði um verðtryggingu fjárskuldbindinga hafi í dómum ekki verið talin ná til gagnkvæmra samninga, sbr. dóma Hæstaréttar Hrd. 1978:903, Hrd. 1979:167, Hrd. 1979:1251, Hrd 1980:1291 og Hrd. 1986:742.

Þá vísar varnaraðili á að fleiri atriði bendi til þess að um sé að ræða leigusamning en ekki lánsamning, eins og heiti samningsins, orðalagið leigutaki og leigusali, orðnotkun í samningnum, sbr. leigumunur, hið leigða, leigutími, leiga og leigugrunnur, eignarréttur helst hjá leigusala allan leigutímann og 3. tölul. 1. mgr. 3. gr. laga nr. 161/2002. Varnaraðili bendir á að meginreglan um samningsfrelsi í viðskiptum geri það að verkum að gengisviðmiðun sé heimil nema skýrt sé tekið fram í lögum að svo sé ekki.

Varnaraðili byggir á því að við túlkun á því hvort um leigusamning eða lánsamning sé að ræða verði að taka mið af forsendum samningsaðila við samningsgerðina. Það hafi verið forsenda af hálfu varnaraðila að þar sem um gengistryggðan leigusamning væri að ræða þá skyldu endurgreiðslur bundnar gengi á hinum erlendu myntum sem leigutaki valdi. Leigutaka hafi mátt vera þessi forsenda ljós. Um var að ræða forsendu sem var ákvörðunarástæða af hálfu varnaraðila. Varnaraðili telur sanngjarnt og eðlilegt með hliðsjón af skiptinu áhættu að gengistrygging sé reiknuð á einkaleigusamning aðila.

Til stuðnings þrautavarakröfu sinni vísar varnaraðili til þess að forsendur útreiknings kæranda séu ekki í samræmi við samning aðila og A. Varnaraðili gerir eftirfarandi athugasemdir við útreikninginn, að hann byggi á því að hið meinta lán sé með jöfnum afborgunum en ekki jöfnum greiðslum, þrátt fyrir að í greiðsluáætlun samningsins komi skýrt fram að um jafnar leigugreiðslur sé að ræða á samningstímanum, í útreikningnum séu vextir ekki reiknaðir af heildarupphæð samningsins, þ.e. af kaupverði bifreiðarinnar auk þjónustu á leigutíma að frádreginni leigugreiðslu við undirritun. Varnaraðili telur að ef útreikningur sóknaraðila verði leiðréttur til samræmis við athugasemdirnar lækki krafa kæranda úr kr. 982.883 í kr. 344.414.

Þá bendir varnaraðili á að hann eigi gagnkröfu til skuldajafnaðar á hendur sóknaraðila að fjárhæð kr. 159.452 auk vaxta. Grundvallast sú gagnkrafa á því að kærandi lagði fram tryggingafé að fjárhæð kr. 317.342 við undirritun samningsaðila og A. Þar sem tryggingarféð var gengistryggt endurgreiddi varnaraðili sóknaraðila þann 15. júlí 2011 kr. 476.794.

Þá telur varnaraðili að í öllum tilvikum beri að hafna dráttarvaxtakröfu sóknaraðila þar sem upphafsdagur vaxta sé ekki tilgreindur í kröfugerð sóknaraðila.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur í fyrsta lagi að því hvort samningur nr. X, um einkaleigu með kauprétti, hafi verið lánsamningur sem gengistryggður hafi verið með ólögætum hætti og í öðru lagi hvort samninginn beri að endurreikna þannig að sóknaraðili eigi rétt á greiðslu að fjárhæð kr. 982.883, auk vaxta skv. 1. mgr. 6. gr. laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu, úr hendi varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess aðallega að kröfu sóknaraðila verði vísað frá með vísan til 7. gr. samþykktanna fyrir úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki. Í 7. gr. samþykktanna kemur m.a. fram að nefndin geti vísað máli frá á þeim grundvelli að upplýsingar þær sem liggja fyrir eða aðrar sérstakar aðstæður geri það óhæft til afgreiðslu hjá nefndinni.

Í greiðsluáætlun aðila kemur fram að kaupandi sé sóknaraðili og seljandi sé A. Undir greiðsluáætlunina rita sóknaraðili og ritað er undir fyrir hönd varnaraðila. Ekki er gert ráð fyrir að A riti undir greiðsluáætlunina. Af því má ráða að, þrátt fyrir að í samningnum sé kveðið á um ákveðin réttindi og skyldur A, séu greiðslur samkvæmt samningnum aðallega á milli sóknaraðila og varnaraðila. Verður því ekki talið að sérstakar aðstæður geri málið óhæft til afgreiðslu hjá nefndinni. Ber því að hafna aðalkröfu varnaraðila.

Fyrst ber að líta til þess hvort um leigusamning eða lánsamning hafi verið að ræða. Í dómum Hæstaréttar Íslands í málum nr. 92/2010 og 153/2010 er fjallað um bílasamninga sem fjármögnunarfyrirtækið í umræddum málum hélt fram að væru leigusamningar. Hæstiréttur taldi að um væri að ræða lán til kaupa á bifreið sem klætt

hefði verið í búning leigusamnings. Hæstiréttur vísaði því til stuðnings, í máli nr. 153/2010 að í greiðsluáætlun sem fylgdi samningnum væri rætt um lán. Í máli nr. 92/2010 var tekið fram að leigutaki gerði sér grein fyrir því að „lántaka í erlendum gjaldmiðli“ væri áhættusöm, því gengisbreytingar gætu leitt til „hækkunar á höfuðstól á lánstíma og þar með hækkun á afborgun höfuðstóls og vaxta.“ Í greiðslufirliti var jafnframt rætt um afborganir og sýnt hverjar yrðu „eftirstöðvar“ eftir hverja greiðslu. Þá var í báðum dómunum vísað til þess að í samningnum væri ákvæði um vexti, sem greiða skyldi samhliða afborgunum, en slíkt tíðkist í lánessamningum og eigi á engan hátt við í leigusamningnum. Þá var litið til þess að gengið var út frá því við vanefndir að fjármögnunarfyrirtækið gæti rift samningi og allt að einu krafið gagnaðila um fullar greiðslur til loka samningstímans, en við riftun leigusamnings félli eðli máls samkvæmt niður skylda leigutaka til áframhaldandi greiðslu á leigu, þótt leigusali gæti krafið hann um bætur vegna missis leigutekna að því afstöðnu. Gengið var út frá því í samningnum í máli nr. 153/2010 að svonefndur leigutaki yrði eigandi bifreiðarinnar án sérstakrar greiðslu eftir að hafa innt af hendi mánaðarlegar afborganir, sem svo voru nefndar í greiðsluáætlun og greiðsluseðlum. Í máli nr. 92/2010 var gengið út frá því að áfrýjandi yrði eigandi bifreiðarinnar gegn greiðslu á 1.000 krónum eftir að hafa innt af hendi 84 mánaðarlegar afborganir, sem svo voru nefndar bæði í greiðslufirliti og á greiðsluseðlum frá stefnda. Þá leit Hæstiréttur í báðum málunum til þess að svonefndur leigutaki leitaði ekki eftir því að taka á leigu bifreið fjármögnunarfyrirtækisins sem það átti þá þegar, heldur valdi leigutaki bifreiðina og samdi um kaup hennar, þar á meðal um verð og greiðslukjör án þess að fjármögnunarfyrirtækið kæmi þar nærri.

Í samningi nr. X kom orðið „*kaupverð*“ fram í 5. gr. Í 11. gr. kom fram að ef samningur væri í íslenskum krónum væri varnaraðila heimilt að endurreikna leiguna sem tilgreind var í 4. gr. skv. breytingum á „*lánskjörum*“ og/eða á gjaldskrá varnaraðila. Þá var í greiðsluáætlun rætt um „*kaupanda*“, þ.e. sóknaraðili, „*kaupverð*“ „*höfuðstól*“ og „*afborganir*“. Í greiðsluáætlun var auk þess mælt fyrir um vexti, sem greiðast skyldu samhliða afborgunum en árleg hlutfallstala kostnaðar var 11%. Slíkt tíðkast í lánessamningum en á ekki við í leigusamningnum.

Varnaraðila var heimilt samkvæmt 26. gr. samningsins að rifta samningnum án fyrirvara vanefndi eða bryti leigutaki einhverja grein samningsins eða seljandi gæti ekki lengur innt af hendi skyldur sínar skv. honum. Í 28. gr. samningsins var kveðið á um uppgjör milli varnaraðila og sóknaraðila vegna loka samnings samkvæmt 26. gr. hans en tekið var fram í 1. tölul. 28. gr. að leigutaki skyldi greiða allar ógjaldfallnar leigugreiðslur skv. 4. gr. Þá var í 9. gr. samningsins kveðið á um að ekki væri hægt að segja samningnum upp fyrir lok hans nema því fylgdi umtalsverður kostnaður, sem færi eftir því hvenær á tímabilinu honum væri sagt upp. Kostnaðurinn gat numið allt að ógjaldfallinni leigu út samningstíma. Við riftun eða uppsögn samnings fellur eðli máls samkvæmt niður skylda leigutaka til áframhaldandi greiðslu á leigu, þótt leigusali geti krafið leigutaka um bætur vegna missis leigutekna að því afstöðnu.

Leigutaki hafði samkvæmt 8. gr. samningsins möguleika á að kaupa bifreiðina við lok samnings á kr. 2.196.850 auk 15% kaupréttarálags frá seljanda. Kaupverðið myndi taka breytingum á gengi þeirra gjaldmiðla sem samningnum tengdust. Þessi möguleiki var þó ekki fyrir hendi ef um vanefndir af hálfu leigutaka væri að ræða eða ef samningi væri sagt upp áður en samningstíma lyki. Upphaflegt kaupverð bifreiðarinnar árið 2008 þegar samningurinn var gerður var kr. 3.980.000. Sóknaraðili hafði kost á að kaupa bifreiðina við lok samningstíma á fyrirfram ákveðnu verði, þ.e. kr. 2.196.850 auk 15% kaupréttarálags. Verðið miðaðist við þá upphæð sem

sóknaraðili hafði greitt inn á „höfuðstólinn“, þ.e. kr. 1.893.150, sem dregin var frá heildarupphæð sammings, þ.e. kr. 3.772.658, að viðbættum þjónustusamningi kr. 317.342.

Auk alls þess sem að framan er rakið verður að gæta að því að samkvæmt 10. gr. sammingsins leitaði sóknaraðili ekki eftir því að taka á leigu frá varnaraðila bifreið, sem varnaraðili átti þá þegar, heldur valdi sóknaraðili bifreiðina sjálfur. Varnaraðili keypti bifreiðina að ósk sóknaraðila, sbr. 10. gr. sammingsins.

Þegar allt þetta er virt verður að líta svo á að varnaraðili hafi í raun veitt sóknaraðila lán til kaupa á bifreið, sem varnaraðili kaus í orði kveðnu að klæða í búning leigusammings í stað þess að kaupa af sóknaraðila skuldabréf, sem tryggt væri með veði í bifreiðinni. Af þessum sökum verður lagt til grundvallar að um hafi verið að ræða lánsamning í skilningi VI. kafla laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu.

Þá ber að líta til þess hvort um ólögmeta verðtryggingu hafi verið að ræða í umræddum samningi. Í áðurnefndum dómum Hæstaréttar í málum nr. 92/2010 og 153/2010, komst Hæstiréttur að þeirri niðurstöðu að lög nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu heimili ekki að lán í íslenskum krónum séu verðtryggð með því að binda þau við gengi erlendra gjaldmiðla, og séu reglur 13. og 14. gr. laganna ófrávíkjanlegar, sbr. 2. gr. þeirra, og verði ekki samið um grundvöll verðtryggingar sem ekki sé stöð fyrir í lögnum.

Í 5. gr. sammings nr. X kom fram að kaupverð bifreiðarinnar væri í krónum. Þá var „mánaðarleg leiga“ tilgreind í krónum auk innlausnarverðs. Í 4. gr. sammingsins kom fram að leiga tæki mið af myntkörfunni F3 sem samsett var af EUR 40%, USD 30%, CHF 10% og JPY 20%. Þá kom fram í 11. gr. sammingsins að við útreikning á leigu skyldi leggja til grundvallar skráð sölugengi Seðlabanka Íslands á viðkomandi gjaldmiðli eða gjaldmiðlum við útgáfudag reiknings. Einnig sagði að ef samningur væri í íslenskum krónum væri varnaraðila heimilt að endurreikna leiguna sem tilgreind væri í 4. gr. skv. breytingum á lánskjörum og/eða gjaldskrá varnaraðila. Það sama ætti við um gengistryggðar greiðslur en enn fremur væri varnaraðila heimilt að endurreikna þær greiðslur skv. breytingum sem yrðu á LIBOR vöxtum þess erlenda eða þeirra erlendu gjaldmiðla sem leigan var tilgreind í.

Af 4. gr. og 11. gr. sammings þess sem nú er um rætt er ljóst að greiðslur samkvæmt honum voru verðtryggðar með því að binda þær við gengi erlendra gjaldmiðla. Lög nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu heimila ekki að lán í íslenskum krónum séu verðtryggð með því að binda þau við gengi erlendra gjaldmiðla, sbr. áðurnefnda dóma Hæstaréttar Íslands nr. 92/2010 og 153/2010.

Í ljósi alls framangreinds verður að telja að um sé að ræða lán í íslenskum krónum bundið við gengi erlendra gjaldmiðla með ólögmetum hætti. Í ljósi þess bar varnaraðila að endurreikna lánið í samræmi við X ákvæði til bráðabirgða í lögum nr. 38/2001 sbr. 18. gr. sömu laga.

Varnaraðili endurreiknaði ekki lán sóknaraðila og krefst sóknaraðili þess nú að varnaraðili greiði kr. 982.883 auk vaxta skv. 1. mgr. 6. gr. laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu.

Sóknaraðili grundvallaði kröfu sína á eftirfarandi forsendum í bréfi til varnaraðila, dags. 15. ágúst 2011: Kaupverð bifreiðarinnar var kr. 3.772.658. Samkvæmt ákvæðum sammingsins gat sóknaraðili keypt bifreiðina að þremur árum liðnum fyrir kr. 1.879.658. Mismunurinn á kaupverði og endurkaupverði kr. 1.893.150 var því í raun höfuðstóll lánsins og miða ber við að sú fjárhæð hafi verið veitt að láni til 36 mánaða og taki íslenska óverðtryggða vexti Seðlabanka Íslands. Í greinargerð með kvörtun til nefndarinnar grundvallaði sóknaraðili kröfu sína á

eftirfarandi forsendum: Samkvæmt endurútreikningum hefur sóknaraðili ofgreitt á tímabilinu kr. 1.199.052, miðað við upphaflega greiðsluáætlun. Sú fjárhæð er fundin út með því að draga kaupverð bifreiðarinnar frá endurkaupverði hennar og fá þannig út höfuðstól þess láns sem sóknaraðila var veitt á sínum tíma, eða kr. 2.760.948. Miða ber við að umrædd fjárhæð hafi verið veitt að láni, til 36 mánaða með ólögmetu gengisviðmiði sem ber að endurútreikna.

Ljóst er samkvæmt greiðsluáætlun samnings nr. X, sem sóknaraðili undirritaði ásamt varnaraðila þann 20. júní 2008, að höfuðstóll lánsins var kr. 3.772.658 en ekki kr. 1.893.150 svo sem sóknaraðili miðar endurreikning sinn við. Styður vaxtaútreikningur greiðsluáætlunarinnar einnig þá niðurstöðu. Þar sem ljóst er að aðilar sömdu í upphafi um höfuðstól lánsins eru ekki efni til að telja aðra fjárhæð höfuðstól lánsins þrátt fyrir að lánið hafi verið tengt ólögmetri gengistryggingu. Ennfremur byggir endurreikningurinn á því að lánið hafi verið með jöfnum afborgunum en ekki jöfnum greiðslum en í greiðsluáætlun kemur skýrt fram að um jafnar greiðslur hafi verið að ræða.

Þá er ekki fyllilega ljóst á hvaða grundvelli endurreikningur sóknaraðila byggir þar sem færðar eru fram mismunandi röksemdir og mismunandi fjárhæðir í endurreikningi í kvörtun til nefndarinnar og bréfi til bankans.

Í ljósi alls framangreinds er ekki unnt að taka afstöðu til þess hvaða fjárhæð varnaraðili á að endurgreina sóknaraðila.

Þar sem grundvöllur sóknaraðila fyrir kröfunni er ekki fyllilega ljós verður ekki talið að taka þurfti afstöðu til leiðréttingar varnaraðila á endurreikningi og gagnkröfu til skuldajafnaðar.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Varnaraðila, F, ber að endurreikna lán sóknaraðila, M í samræmi við X ákvæði til bráðabirgða í lögum nr. 38/2001 sbr. 18. gr. sömu laga.

Kröfu sóknaraðila, M, um greiðslu að fjárhæð kr. 982.883, auk vaxta skv. 1. mgr. 6. gr. laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu, úr hendi varnaraðila, F, er hafnað.

Reykjavík, 20. janúar 2012.

Áslaug Árnadóttir

Geir Arnar Marelsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Guðlaug B. Ólafsdóttir